

Työelämää simuloivat kurssit ja työelämäyhteistyö yliopistojen käänösalan koulutuksissa

Juha Eskelinen, Helsingin yliopisto
Minna Ruokonen, Itä-Suomen yliopisto
Mary Nurminen, Tampereen yliopisto
Leena Salmi & Tiina Holopainen, Turun yliopisto
Jaana Puskala & Liisa Laukkanen, Vaasan yliopisto
Gun-Viol Vik, Vaasan yliopisto

Abstract

This article is based on papers presented at the seminar for the teachers' and researchers' section of the Finnish Association of Translators and Interpreters in August 2015. The theme of the seminar was courses currently offered within Finnish translator training that involve simulated or authentic aspects of professional business translation or are based on cooperation with the translation industry. After an overview of recent forms of cooperation at the five Finnish universities offering translator training, the article presents examples of courses with relevance for working as professional translators, interpreters, or other multilingual communications professionals. The examples include multilingual translation workshops involving project management, authentic or simulated translation assignments and a student-operated translation and interpreting co-operative. The article shows, firstly, that Finnish translator training offers a wide range of activities where the students not only have the opportunity to familiarize themselves with the demands and current practices of the industry but also to view them with a critical eye. Secondly, and perhaps even more importantly, the training institutions are motivated to develop translator and interpreter training further and to share experiences and good practices.

Keywords: translator training, cooperation with industry and professionals, relevance for working life

Avainsanat: kääntämisen opetus, työelämäyhteistyö, työelämärelevanssi

1 Johdanto

Gun-Viol Vik ja Minna Ruokonen

Suomen kääntäjien ja tulkkiin liiton opettajien ja tulkkiin jaosto, V jaosto, järjestää vuosittain kaksi päätapahtumaa. Toinen on Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi (KäTu) keväällä ja toinen jaoston oma seminaari syksyllä. KäTu-symposiumi on avoin kaikille kiinnostuneille, kun taas jaoston syysseminaari on

suunnattu vain jaoston jäsenille. Molemmat tapahtumat järjestetään vuorotellen kääntäjiä ja tulkkeja kouluttavissa yliopistoissa, ja tapahtumien teema vaihtelee.

Syysseminaarista on muotoutunut yliopistojen yhteinen foorumi, jonka tarkoituksena on kehittää käännös- ja tulkkausalan koulutusta ja vahvistaa opetushenkilöstön osaamista. Tämä artikkeli perustuu elokuussa 2015 Vaasassa järjestettyyn seminaariin, jonka esitelmien teemana olivat kääntäjiä kouluttavien yliopistojen työelämää simuloivat kurssit ja työelämäyhteistyö. Teema on erittäin ajankohtainen. Valtioneuvoston hyväksymässä kehittämissuunnitelmassa *Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016* (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 17) korkeakoulujen ja yliopistojen kehittämisen yhtenä painopisteenä mainitaan työelämäyhteyksien tiivistäminen koulutuksen sisältöjen ajantasaisuuden sekä opiskelijoiden työurien hahmottumisen ja opiskelijoiden työllistymisen parantamiseksi.

Artikkelin keskeisiä käsitteitä ovat ensinnäkin **työelämärelevanssi** tai **työelämälähtöisyys**. Ne viittaavat siihen, missä määrin koulutus ottaa työelämän tarpeet huomioon ja on työelämän näkökulmasta hyödyllistä ja tarkoituksenmukaista (ks. esim. Garam 2005: 6; Uronen 2012). Konkreettisempi **työelämäyhteistyö** kattaa periaatteessa kaiken oppilaitosten ja työelämän välisen yhteistyön, kuten työharjoittelun, mentoroinnin, opiskelijaprojektit, yritysvierailut, yrityksille tarjotun täydennyskoulutuksen tai jopa yritysten ja oppilaitosten yhdessä kehittämät innovaatiot (Korkeakoulut ja yritysyhteistyö 2015, ks. myös Putila ym. 2010).

Suomalaisen kääntäjänkoulutuksen voi katsoa olleen työelämärelevanttia koko viisikymmenvuotisen olemassaolonsa ajan, valmistahan se ammattiin (Latomaa 2015). Koulutusta myös kehitetään työelämän näkökulmasta (Koskinen 2015), ja työelämäyhteistyötä toteutetaan kääntäjiä kouluttavissa yliopistoissa säännöllisesti ja monin eri tavoin, kuten seuraavan sivun taulukosta 1 ilmenee. Taulukko on artikkelin kirjoittajien omiin tietoihin perustuva suuntaa-antava katsaus: rasti merkitsee, että ainakin jossakin yliopiston käännösalan oppiaineessa on ollut kyseistä toimintaa lukuvuosina 2013–2014 tai 2014–2015.

Taulukko 1. Työelämäyhteistyön muotoja käännösalan koulutuksessa

	Helsingin yliopisto	Itä-Suomen yliopisto	Tampereen yliopisto	Turun yliopisto	Vaasan yliopisto
Autenttiset toimeksiannot käännöskursseilla	x	x	x	x	–
Projektityöskentelyn harjoittelua autenttisen tai simuloitun toimeksiannon avulla	x	x	x	x	x
Työelämän edustajien pitämät vierailuluennot	x	x	x	x	x
Työelämän edustajien pitämät kurssit	x	–	x	–	–
Vierailut yrityksissä, julkishallinnon organisaatioissa tai muiden työnantajien luona	x	–	x	x	x

Henkilökunnan työelämäjaksot	–	–	–	x	-
Työharjoittelu	x	x	x	x	x
Opiskelijoiden käännöspalvelu	x	x	x	x	x
Toimeksiantoina tehtävät pro gradu -tutkielmat	–	–	x	x	x
Mentorointi	–	–	x	x	–
ELIA Exchange -ohjelman jäsen	x	x	–	–	–

Autenttisilla toimeksiannoilla tarkoitetaan tilanteita, joissa käännöksellä tai tulkkeella on todellinen toimeksiantaja ja todellinen käyttötarkoitus; usein käännös julkaistaan. Opiskelijat tekevät työn opettajan ohjaamina toimeksiantajan kanssa sovituissa aikataulussa. Toimeksiantajaa konsultoidaan tarvittaessa, ja käännöksestä veloitetaan palkkio tai muu vastike, esimerkiksi vierailuluento. (Krenzler-Behm & Schmitz 2005: 168–169; Kemppanen & Salmi 2007: 4–7.) Myös opiskelijan opinnäytetyö voi perustua ulkopuoliseen toimeksiantoon. **Simuloiduilla toimeksiannoilla** puolestaan ei ole todellista toimeksiantajaa, mutta käännettävä teksti ja sen käyttötarkoitus valitaan niin, että ne olisivat realistisia työelämässä (ns. analogis-autenttinen toimeksianto; ks. Schopp 2002: 357; Krenzler-Behm & Schmitz 2005: 167). Simulointi voi kattaa myös käännösprosessin esimerkiksi niin, että opiskelijat tekevät käännöksen realistisen kireässä aikataulussa, laativat opettajalle tarjouksen ja laskun tai harjoittelevat projektinhallintaa. **Työharjoittelu** viittaa siihen, että harjoittelusta voi saada opintoihin sisällytettävän suoritusmerkinnän. Vastuu harjoittelupaikan hankkimisesta on opiskelijalla itsellään, vaikka yliopisto voikin tiedottaa harjoittelupaikoista tai myöntää harjoittelutukea. **Opiskelijoiden käännöspalvelu** välittää käännös-, tulkkaus- ja kielentarkistustoimeksiantoja. Käännöspalvelun toiminnasta huolehtivat opiskelijat, ja yleensä jokainen opiskelija laskuttaa asiakkaitaan suoraan (poikkeuksena luvussa 3 esitelty osuuskunta). **Mentoroinnilla** puolestaan tarkoitetaan parityöskentelyä, jossa mentori eli kokenut ammattilainen jakaa tietojaan ja kokemuksiaan mentoroitavalle eli opintojen loppuvaiheessa olevalle opiskelijalle niin, että tämä saa hyvän kuvan työelämän vaatimuksista (ks. esim. Kanerva 2011). **ELIA Exchange** on Euroopan kieli- ja käännösalan yritysten järjestön perustama ohjelma, jonka on tarkoitus edistää yliopistojen ja yritysten välistä yhteistyötä. Esimerkiksi Helsingin yliopistossa ohjelman kautta on järjestetty yritys yhteistyönä käännösprojektityöpaja ja monimuoto-kurssi (ks. luku 2 alla).

Taulukkoon 1 koottujen esimerkkien lisäksi kääntäjänkoulutuksessa on viime vuosina kehitetty uusia työelämää simuloivia kursseja sekä erilaisia tapoja tehdä yhteistyötä työelämän toimijoiden kanssa. Seuraavaksi käsittelemme tarkemmin joitakin näistä kursseista ja yhteistyötavoista yliopistoittain. Jokaisen luvun alussa on lyhyt katsaus kunkin yliopiston työelämäyhteistyöhön ja työelämän simulointiin, minkä jälkeen osa kirjoittajista käsittelee tarkemmin työelämän kannalta erityisen kiinnostavia yksittäisiä kursseja (luvut 2, 3, 5 ja 6), osa taas työelämäelementtejä yleisemmällä tasolla, kuten autenttisten toimeksiantojen hyviä käytänteitä (luku 4) ja projektinhallintakurssin pedagogista ja teoreettista taustaa (luku 6). Kurssiesimerkit täydentävät taulukon 1 antamaa kokonaiskuvaa käännösalan koulutuksen työelämäyhteistyöstä.

2 Helsingin yliopisto: esimerkki työelämäyhteistyön jatkumosta

Juha Eskelinen

Helsingin yliopiston kääntämisen oppiaineiden työelämäyhteistyö oli vuoteen 2009 saakka pienimuotoista ja usein henkilökunnan yksittäisten jäsenten henkilösuhteisiin perustuvaa, osin siksi, että laitos sijaitsi Kouvolassa, jossa alan yritysten lukumäärä oli ja on vähäinen, osin siksi, että työelämäyhteistyö ei ollut selkeä osa tutkintorakennetta. Seuraavassa keskitytään tarkastelemaan tilannetta sen jälkeen, kun laitoksen toiminnot elokuussa 2009 siirrettiin Helsinkiin kieliaineiden yhteyteen. Esimerkkeinä käytetään kahta kurssia, muut käytänteet ilmenevät taulukosta 1.

Viiden viime vuoden aikana työelämäyhteistyö on kirjattu entistä selkeämmin tutkintovaatimuksiin niin kutsutun kolmannen tehtävän korostumisen myötä. Toimintojen siirtyminen Helsinkiin on tarjonnut lisää mahdollisuuksia käytännön yhteistyöhön. Uusimmissa, vuodesta 2014 käytössä olleissa tutkintovaatimuksissa onkin jo useita kursseja, joiden oppimistavoitteissa työelämäpainotukset on otettu aiempaa vahvemmin huomioon. Näitä ovat mm. alla kuvatut kurssit sekä Kääntäjän kompetenssit (johdantoa aiheeseen), Kääntäjän toimenkuvat (asiantuntijaluentoja alan työnkuvista), Kääntäjä ja tulkki yrittäjänä (yrityksen perustaminen ja toiminta) sekä syventävien opintojen Käännösprojektit (autenttiset toimeksiannot), Projektityö (autenttinen tai simuloitu toimeksianto) ja Työharjoittelu (harjoittelu alan yrityksessä tai muissa kansainvälisen viestinnän työtehtävissä).

Seuraavaksi kuvataan esimerkkitapauksena työelämäyhteistyön jatkumoa, joka muodostuu kahdesta Helsingin yliopiston nykykielten laitoksen toteuttamasta kurssista: toukokuussa 2014 järjestetystä käännösprojektinhallinnan työpajasta (jatkossa ”työpaja”) ja kevätlukukaudella 2015 järjestetystä monimuotokurssista.

Molempien kurssien tavoitteena oli tukea opiskelijoita konkreettisesti tarjoamalla heille tietoja ja taitoja, joiden avulla he voisivat siirtyä nopeammin käännösyrityksien palvelukseen kääntäjinä tai projektikoordinaattoreina. Yleisemmällä tasolla tavoitteena oli kaventaa käännöstieteen koulutusohjelmista valmistuneiden todellisen osaamisen ja käännösyritysten toivoman osaamisen välistä kuilua (*skills gap*, ks. esim. Mourshed ym. 2014; Gallus 2014) sekä lisätä yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja kontakteja työelämän ja yliopistomaailman välillä.

Yhteistyö käynnistyi molemminpuolisesta kiinnostuksesta lisätä yritysten ja yliopistojen välistä vuorovaikutusta sekä kaventaa yllä mainittua osaamiskuilua. Alussa tavoitteena oli rakentaa opiskelijoille työpaja ja tarjota heille mahdollisuuksia hakea harjoitteluun alan yrityksiin, mutta työpajan opiskelijoilta ja osallistuvilta yritykseltä saadun positiivisen palautteen ansiosta työpajakurssi päätettiin laajentaa 5 opintopisteen laajuiseksi monimuotokurssiksi sekä henkilökunnalle elokuussa 2015 tarjotuksi työpajaksi.

Sekä työpaja että monimuotokurssi suunniteltiin yhdessä toimijoiden kesken. Yliopisto huolehti opetustiloista, kursseilla käytetyistä ohjelmistoista (käännösmuisti-ohjelmat MemoQ, MemSource ja SDL Studio sekä Plunet-projektinhallintaohjelma) sekä opiskelijavalinnoista. Yritysosapuoli (STP Sandberg Translation Partners) taas vastasi kokonaisuuteen kuuluneista yritysvierailuista, opiskelijoille tarjottujen

harjoittelupaikkojen sopimisesta ja luennot pitäneiden ammattilaisten valinnasta ja ohjeistuksesta. Opetuksen sisältöjä rakentaessaan yritysosaapuoli konsultoi yliopistoa koko prosessin ajan.

Projektihallinnan **työpaja** toteutettiin toukokuussa 2014 kolmen kuusituntisen päivän aikana. Opiskelijoina valikoitiin kaksitoista valmistumisen kynnyksellä olevaa kääntämisen eri oppiaineiden pääaineopiskelijaa. Työpajan ensimmäisenä päivänä käytiin läpi yritys yhteistyökumppanin käännösprosesseja ja projektinhallinnan käytäntöjä. Toisena ja kolmantena päivänä opiskelijat jaettiin neljään kolmihenkiseen ryhmään, jotka simuloivat käännösyhtiöitä. Yritykset valitsivat itselleen nimen, kartoittivat jäsentensä kieli- ja erikoisosaamista sekä rakensivat kirjanpito- ja tiedostojärjestelmän käyttäen opetustilassa olleita sovelluksia. Kukin opiskelija toimi vuorollaan projektipäällikkönä ja kääntäjänä.

Työpajaa ohjanneet kaksi yritys yhteistyökumppanin edustajaa lähettivät yrityksille erityyppisiä käännöstoimeksiantoja pyrkien lisäämään projektipäällikön kuormitusta. Toimeksiantojen vaatavuus sekä niistä saatu ”käännöspalkkio”, jonka tason projektipäälliköt pyrkivät neuvottelemaan sopivaksi, vaihtelivat. Projektipäälliköiden odotettiin toimivan kohtaamiensa tilanteiden kanssa mahdollisimman autenttisesti. Näin tavoiteltiin työelämää vastaavia olosuhteita, joissa projektipäällikkö joutuu tasapainoilemaan käytössään olevien kääntäjäresurssien, työmäärän ja toimeksiannosta saatavan korvauksen välillä. Työpajan lopuksi todettiin yritys, joka oli kerännyt eniten palkkioita, sekä pidettiin palautetilaisuus projektipäälliköiden ja yritysten toiminnasta. Työpajaan osallistuneista opiskelijoina kolme rekrytoitiin kesän ja syksyn 2014 aikana yritys yhteistyökumppanien palvelukseen.

Työpajan ympärille rakennettiin kevätlukukaudella 2015 kolmiviikkoinen **monimuotokurssi**, johon kuuluivat: 1) nelipäiväinen johdantopaketti, 2) viisipäiväinen paketti, jonka aikana yritys yhteistyökumppanien edustajat kertoivat käyttämistään työprosesseista ja ohjelmistoista kukin yhden päivän ajan ja 3) kevään 2014 työpajaa vastannut paketti. Kurssiin kuului lisäksi opiskelijavierailuja yhteistyökumppani-yrityksiin. Kurssin suoritti loppuun 14 opiskelijaa, jotka rekrytoitiin kääntämisen eri oppiaineiden loppuvaiheen opiskelijoista.

Johdanto-osiossa, viikolla 3, yritys yhteistyökumppanien edustajat kävivät neljänä seitsentuntisena päivänä läpi käännöstoimialan yritysten ja muiden yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden tyypillisiä työnkuvia, palveluita, standardeja, työkaluja ja -prosesseja sekä valmensivat kurssilaisia hakemaan työtä tai freelance-toimeksiantoja käännösyhtiöistä. Opetus toteutettiin luentoina ja harjoitustöinä.

Toisella jaksolla, viikolla 10, jokainen viikon viidestä seitsentuntisesta päivästä oli omistettu yhdelle yritys yhteistyökumppanille ja yhdelle ohjelmistoyritykselle. Yritysten johdon edustajat sekä projektipäälliköinä ja kääntäjinä toimivat työntekijät kertoivat yrityksen toiminnasta sekä kävivät läpi niitä työkaluja ja -prosesseja, joita yrityksissä käytettiin. Ohjelmistoyritysten edustajat esittelivät työkaluohjelmistoja ja pitivät opiskelijoille työpajoja niiden käyttämisestä. Opiskelijat tutustuivat tarkemmin kahteen valitsemaansa yritykseen yhden päivän vierailuilla seuraavien viikkojen aikana.

Kolmas paketti, viikolla 19, koostui aiemmin kuvatun kaltaisesta työpajasta, opiskelijoiden kurssikirjallisuuden (Kelly & Zetsche 2012; Adams 2013) pohjalta

tekemistä selvitystehtävistä sekä kurssin yhteenvedosta. Opiskelijapalaute monimuoto-kurssista oli erittäin positiivista, ja kaikki kurssin aloittaneet opiskelijat suorittivat sen loppuun asti. Opiskelijoista viisi rekrytoitiin yhteistyöyrityksiin harjoittelijoiksi tai muihin tehtäviin. Kurssi aiotaan toteuttaa lähes vastaavalla tavalla keväällä 2016 tai 2017.

3 Itä-Suomen yliopisto: työelämän simulointia ja osuuskuntatoimintaa

Minna Ruokonen

Joensuussa ja sen lähialueilla toimii melko vähän kääntäjiä ja käännöstoimistoja, joten yhteistyö käännösalan toimijoiden kanssa on rajoittunut vierailuluentoihin (vrt. luku 2 yllä). Toimintaympäristön rajoitukset tosin ruokkivat luovuutta: opiskelijat hakeutuvat työharjoitteluun paitsi käännöstoimistoihin myös matkailu- tai huolinta-alalle sekä erilaisiin tiedotustehtäviin.

Työelämää simuloivia elementtejä sisällytetään käännöskursseihin mahdollisuuksien mukaan. Eniten niitä lienee englannin kielen ja kääntämisen opinnoissa, joissa työelämätaitoja nivottiin vuoden 2014 opetussuunnitelmauudistuksessa kaikkiin käännöskursseihin. Ensimmäisenä opiskeluvuotena varmistetaan, että opiskelijat tuntevat käännösten yleisen hintatason ja osaavat seurata kokonaisajankäyttöään. Myöhemmin harjoitellaan hinnoittelua eri perusteiden mukaan (esimerkiksi sana-, sivu- tai tuntiperuste) sekä hahmotetaan palkkioiden yhteys vuosituloihin. Tarjous ja lasku opetellaan tekemään sekä suomeksi että englanniksi. Opettajat saattavat myös pyytää (ulkomaisia) tuttaviaan esittämään toimeksiantajia. Kaikissa kääntämisen oppiaineissa järjestetään 4. ja 5. vuoden aikana kursseja, joilla opiskelijat kääntävät vaativia tekstejä käännösmuistiohjelmaa käyttäen. Toimeksiannot ovat joko autenttisia tai simuloituja, ja ne suoritetaan projektitiimeissä tai yksilöteinä.

Kieliparikohtaisen opetuksen lisäksi työelämän kannalta tärkeimmät kurssit ovat kaikille kääntämisen opiskelijoille pakollisen käännöstieteen sivuaineen tarjoamat Ammattimaisen käännöstoiminnan perusteet (4 op, 2. tai 3. opiskeluvuosi) ja Työelämätaidot (5 op, 4. tai 5. opiskeluvuosi).

Ammattimaisen käännöstoiminnan perusteet -kurssi on yleiskatsaus, jonka tavoitteena on saada opiskelijat tiedostamaan ja miettimään ammattikäntämisen keskeisiä teemoja. Kurssilla käydään läpi kääntäjän tarvitsemia kompetensseja, ammattikielten piirteitä, projektityöskentelyn perusteita sekä lisäarvopalveluita (esimerkiksi lähtötekstin kielentarkistus, asiakkaan Internet-sivujen päivittäminen, taitto). Kurssi päättyy reflektoivaan lopputehtävään, joka kokoaa teemat yhteen. Tehtävässä opiskelija valitsee jonkin erikoisalan tekstin, jolle hän laatii realistisen toimeksiannon. Tämän jälkeen opiskelija pohtii toimeksiannon tiimoilta muun muassa omaa osaamistaan, ammattikielisen tekstin kääntämisen ja projektinhallinnan haasteita sekä lisäarvopalveluita, joita hän voisi asiakkaalle tarjota. Opiskelijapalaute on ollut positiivista: kurssi vahvistaa opiskelijoiden ammatti-identiteettiä ja luottamusta omiin taitoihin.

Työelämätaitojen kurssilla perehdytään ammattimaiseen käännöstoimintaan käytännössä. Vierailuluentoja, ryhmäkeskusteluiden ja erilaisten tehtävien avulla opiskelijat hankkivat perustiedot yrittäjyydestä ja käännöstoimistojen arjesta. Opiskelijat kartoittavat oman yrityksen perustamismahdollisuuksia ja tekevät liiketoimintasuunnitelman. Kukin opiskelija etsii lisäksi itseään kiinnostavan työpaikkailmoituksen ja laatii sen pohjalta työhakemuksen ja ansioluettelon. Hinnoittelutaitoja syvennetään pohtimalla, millaisia kuukausiansioita erilaiset elämäntilanteet ja elinkustannukset edellyttävät. Opiskelijat ovat kokeneet opintojen loppuvaiheessa suoritettavan kurssin hyvin tarpeelliseksi ja hyödylliseksi.

Kääntämisen oppiaineet ovat tehneet jonkin verran yhteistyötä myös opiskelijoiden kääntäjäosuuskunnan kanssa. Vuodesta 2007 toiminut Osuuskunta Monikieliset (www.monikieliset.fi) välittää jäsenilleen aitoja toimeksiantoja ja huolehtii laskutuksesta, joten opiskelijoiden ei tarvitse perustaa omaa toiminimeä tai hankkia freelancer-verokorttia. Jäseneksi voi liittyä aineopintojen käännöskurssien jälkeen, ja jäsenyys on voimassa vuoden valmistumisesta. Osuuskunta korostaa ammattimaisen toiminnan tärkeyttä: sekä käännösten laadun että käännöspalkkioiden tulee olla ammattilaistasoa. Monikielisten hallitus on käynyt esittelemässä osuuskunnan toimintaa ja kertomassa hinnoittelusta ainakin englannin ja saksan kielen ja kääntämisen opiskelijoille. Osuuskunta on toivonut enemmänkin yhteistyötä oppiaineiden kanssa, ja osuuskuntatoiminnan ympärille voisi rakentaa vaikka kokonaisen kurssin.

Kaiken kaikkiaan opintoihin on pyritty sisällyttämään työelämää peilaavia elementtejä ja niiden kriittistä reflektointia tavalla, joka toivottavasti antaa valmiudet toimia ammattimaisesti ja omaa osaamista arvostaen.

4 Tampereen yliopisto: kokemuksia autenttisista toimeksiannoista

Mary Nurminen

Tampereen yliopistossa tarjotaan useita kääntämisen ja tulkkauksen kursseja, joissa on vahva työelämälähtöisyys. Lisäksi opiskelijat voivat osallistua työelämää simuloiviin ja autenttisiin projekteihin opintojensa kandidaatti- ja maisterivaiheessa. Tämän luvun tarkoituksena onkin kuvata muutamaa projekteihin keskittyvää kurssia ja tarkastella todellisista tai simuloivista projekteista opittuja hyviä käytäntöjä.

Tampereella, kuten myös Turussa ja Vaasassa, kääntämisen opintoihin kuuluu monikielinen käännöstyöpaja, jonka tarkoituksena on perehdyttää opiskelija monikielisten käännösprojektien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Työpajan ensimmäisessä osuudessa opiskelijat opettelevat käyttämään Trados-ohjelmaa ja perehtyvät käännösprojektien toteuttamisen periaatteisiin. Toisessa vaiheessa opiskelijat suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat itsenäisesti käännösprojektin, jonka tuloksena ovat valmis käännös, projektiraportti ja työseloste. Monikielinen käännöstyöpaja sijoittuu Tampereella jo aineopintojen vaiheeseen, sillä se tarjoaa opiskelijoille ensikosketuksen käännösmuistiohjelmiin ja projektinhallintaan. Näiden osaamista tarvitaan useissa maisteriopintojen kursseissa.

Maisterivaiheessa kääntämisen ja tulkkauksen opinnot on keskitetty Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriohjelmaan. Maisteriohjelman kaikki opiskelijat suorittavat pakollisena yhden kolmesta työelämäopintojen opintojaksosta. Vaihtoehdot ovat perinteinen työharjoittelu sekä kurssit Kääntäjän ja tulkin työelämätaidot ja Sosiaalisen median ja vuorovaikutteisen median perusteet.

Myös maisteriohjelman valinnaisilla editointikursseilla simuloidaan työelämää tai käytetään autenttisia toimeksiantoja. **Editoinnilla** tarkoitetaan kielentarkistusta, asia-tarkastusta ja oikolukua (SFS 2006). Kursseilla opiskelijat tekevät sekä yksi- että kaksi-kielistä editointia. Yksi editointikursseista on suomen opintoihin kuuluva Ammattimainen tekstintarkastus. Kurssi pohjautuu **autenttisen oppimisen** periaatteisiin (ks. Latomaa 2015): toimeksiannot ovat todellisia, työskentely ohjaa reflektointiin ja yhteiseen tiedon rakentamiseen ja arviointi on jatkuvaa ja kokonaisvaltaista. Aluksi opiskelijat harjoittelevat editointia aikaisempien toimeksi-antojen pohjalta ja toteuttavat sitten uusia, todellisia projekteja. Opiskelijat, joiden B-työkieli on englanti, voivat lisäksi osallistua kahdelle valinnaiselle opintojaksolle: Julkaisuun kääntäminen ja toimittaminen sekä Editointiprojekti, jossa toteutetaan yksi tai useampi todellinen editointitoimeksianto. Editointikursseista voi lukea lisää Sirkku Latomaan ja Kate Mooren artikkelista (tulossa).

Näiden työelämäorientoituneiden kurssien lisäksi opetuksessa käytetään simuloituja ja todellisia projekteja sekä kandidaatti- että maisteritasolla. Itse toteutin lukuvuonna 2014–2015 kolme todellista projektia: yhden aineopintojen suomi–englanti-käännöskurssilla, toisen yhdessä Tytti Suojasen kanssa Teknisen viestinnän erikoistumisopintojen osana ja kolmannen maisteriopintojen konekääntämistä käsittelevällä kurssilla. Aihealueina olivat taide, informaatio-suunnittelu ja kurssikuvaukset; asiakkaina olivat opiskelija, suuri monikansallinen yhtiö ja oma yliopisto. Kuvaan seuraavaksi, mitä näiden opintojaksojen toteutuksesta olen oppinut, ja liitän mukaan myös työtovereideni kokemuksia aidoista toimeksiannoista.

Todelliset projektit vievät enemmän aikaa

Kaikille todellisiin projekteihin osallistujille täytyy tehdä selväksi, että opiskelija-projektit vievät paljon aikaa, mikä täytyy ottaa huomioon ajankäytön suunnittelussa. On myös syytä varmistaa, että tärkeät palautusajat eivät osu viikonloppuihin tai lomakausiin. Asiakkaille täytyy kertoa riittävän painokkaasti, että heidän täytyy varautua käyttämään enemmän aikaa ja tarjoamaan enemmän ohjeistusta kuin normaalisti. Opiskelijoiden puolestaan on syytä ymmärtää, että projekti-kurssit ovat työläämpiä kuin monet muut.

Nimitä projektipäälliköt

Olen todennut, että paras tapa toimia on nimittää yksi tai muutama opiskelija projektipäälliköksi. Näillä opiskelijoilla on eri tehtävät kuin muilla, ja he osallistuvat varsinaiseen kääntämis- tai editointityöhön vain, jos aikaa jää. Käytäntöön on useita hyviä syitä. Opiskelijat sanovat usein, etteivät pidä ryhmätyöstä. Taustalla voi olla se, etteivät he ole työskennelleet ryhmissä, joissa on nimetty päällikkö. Kun kukaan ei päättä, miten työt tehdään, tai valvo, tekevätkö muut ryhmän jäsenet oman osuutensa,

kenelläkään ei ole projektista kokonaisvastuuta. Kun ryhmällä on nimetty päällikkö, näitä ongelmia esiintyy vähemmän. Projektipäällikön käyttäminen vastaa myös paremmin työelämää, missä projektit harvoin toimivat ilman nimettyä johtajaa. Lisäksi projektipäällikön nimeäminen antaa osalle opiskelijoista mahdollisuuden kokeilla tässä roolissa toimimista. Riippumatta siitä, päättävätkö he urallaan hakeutua vastaaviin tehtäviin vai toteavatko soveltuvansa paremmin muunlaisiin töihin, heillä on kuitenkin tämän jälkeen arvokasta kokemusta ja näkemystä projektityöstä.

Käytä ryhmäviestintäsovellusta

Projektiryhmien täytyy kommunikoida keskenään, ja niiden tulisi määritellä viestintämenetelmät ja -välineet projektisuunnitelmassaan. Kun kaikki viestintä on keskitetty yhteen ympäristöön, se tarjoaa opiskelijoille tehokkaan ja yhdenvertaisen pääsyn kaikkeen tarpeelliseen tietoon. Opettaja voi vaatia tietyn viestintäsovelluksen käyttöä, ja tästä on usein hyötyä. Opettajan on tarpeen pystyä seuraamaan kaikkea viestintää. Näin hän voi tarkkailla keskustelua, osallistua siihen tarpeen vaatiessa ja kommentoida opiskelijoiden aktiivisuutta ja osallistumistapaa. Tämä myös säästää projektipäälliköinä toimivat opiskelijat toisten opiskelijoiden työn arvioinnilta, joka voisi aiheuttaa ristiriitoja.

Moodle-ympäristöä voi käyttää viestintäsovelluksena, mutta se vaatii muokkausta ennen kuin sujuva keskustelu on mahdollista. Toinen vaihtoehto on käyttää kaupallisia verkkotyökaluja, jotka on suunniteltu erityisesti projektien sisäiseen viestintään. Joistakin työkaluista on saatavilla ilmaisversio, jota voi käyttää pienimuotoisiin projekteihin. Kahdessa projekteistani käytettiin Slack-ohjelman ilmaisversiota; kun opiskelijat tottuivat sen käyttöön, he olivat varsin vakuuttuneita sen käyttökelpoisuudesta. Itse asiassa idea työkalun käyttämisestä tuli yhdeltä opiskelijoiden projektitiimiltä.

Oma yliopisto – erittäin hyvä asiakas!

Eräissä projektissa tuotimme yliopiston verkkosivuille käännöksiä yksikkömme kurssikuvauksista käyttäen konekäännöksiä, joita opiskelijat jälkieditoivat. Asiakkaan yhteyshenkilönä toimi oma opintokoordinaattorimme, mikä helpotti opiskelijoiden työtä. Olin läsnä vain ensimmäisessä asiakastapaamisessa, jonka jälkeen opiskelijat huolehtivat asiakasviestinnästä ja -tapaamisista itsenäisesti. Yliopisto on hyvä asiakas myös siksi, että siellä tuotetaan runsaasti erilaisia tekstejä, joita täytyy kääntää, editoida ja päivittää. Nämä tekstit voisivat olla todellisten opiskelijaprojektien runsaudensarvi.

5 Turun yliopisto: monikieliset käännöstyöpajat osana opetusohjelmaa

Leena Salmi ja Tiina Holopainen

Turun yliopistossa uudistettiin kieli- ja käännöstieteiden laitoksen opintojen rakennetta syksyllä 2014. Maisterivaiheeseen tuotiin lisää työelämärelevanssia, ja laitoksella otettiin käyttöön kielialan ammattien mukaan profiloituneet opintopolut: opettaja, tutkija, kieliassiantuntija ja kääntäjä. Opiskelija valitsee opintopolkunsu proseminaarivaiheessa. Kääntäjänkoulutuksesta suurin osa on nyt siirretty maisterivaiheeseen: käännös-

viestinnän opintopolku koostuu 120 opintopisteestä, ja kokonaisuus sisältää pelkästään kääntämiseen ja tulkaukseen liittyviä opintoja.

Työelämäyhteistyötä on tehty jo pitkään monessa muodossa. Hyödynnämme paljon Turussa toimivia paikallisia ja monikansallisia käännöstoimistoja sekä kääntäjien järjestöjä. Työelämän edustajat käyvät pitämässä vierailuluentoja. Käännöstoimistot ovat kutsuneet opiskelijoita ja opettajia tutustumiskäynneille, ja opettajia on käynyt toimistoissa muutaman päivän mittaisilla ”harjoittelujaksoilla” hankkimassa käytännön kokemusta käännöstyöstä ja käännöstyökalujen käytöstä. Käännöskursseilla käytetään autenttisia ja simuloituja toimeksiantoja soveltuvin osin. Lisäksi Turun yliopistossa toimii mentorointiohjelma, johon valitut opiskelijat saavat itselleen työelämässä toimivan alan edustajan mentorikseen (mentoroinnin määritelmästä ks. artikkelin johdanto). Mentorointi kestää yhden kalenterivuoden.

Asiantuntijuuden ja ammatti-identiteetin kehittäminen ovat kääntäjänkoulutuksen keskeisiä tavoitteita. Käännösteknologian hallinta ja soveltaminen on noussut tärkeäksi osaksi asiantuntijuutta. Yhä useampi yliopistosta valmistuva kääntäjä toimii yrittäjänä, missä onnistuminen edellyttää kykyä koordinoida omaa ammatillista toimintaansa osana erilaisia muuttuvia verkostoja. Näihin työelämän tarpeisiin kehitettiin opintoja uudistettaessa pakolliset kurssit Monikielinen käännöstyöpaja I (10 op) ja Monikielinen käännöstyöpaja II (10 op). Kumpikin kurssi kestää yhden lukukauden.

Työpajoissa opiskelijat perustavat 4–6 hengen ryhminä kuvitteelliset, monikieliset käännösyriyksensä. Opettajat toimivat asiakkaina ja lähettävät jokaisesta kurssilla suoritettavasta käännöstoimeksiannosta tarjouspyynnön, johon ”yriykset” vastaavat ja jonka mukaan ne toteuttavat kunkin käännöstyön ja toimittavat sen asiakkaalle. Opiskelijat sopivat yrityksissään käännösprosessin roolijaosta (projektipäällikkö, terminologi, kääntäjä, teknologiavastaava, tarkastaja) projektikohtaisesti sekä toteuttavat toimeksiannot käännösteknologian avulla. Tehtävät edellyttävät aiemmin opitun tiedon integroimista käytännön tilanteisiin sekä uuden tiedon nopeaa omaksumista ja välittämistä yrityksen sisällä. Käännöstoimeksiantojen toteuttamisessa käytetään erilaisia käännösmuisti-, ryhmätyö-, viestintä- ja projektinhallintaohjelmia (esim. Memsources, Geoworks, Slack, Trello ja Turun yliopiston intranetin työryhmätila) ja harjoitellaan myös konekäännösten jälkieditointia. Työpajassa syntyvillä ”käännösmarkkinoilla” voidaan vertailla tuotanto-organisaatioiden tehokkuutta ja niiden käännösalaan suhdetta neuvoteltuun hintaan.

Kymmenen opintopisteen kurssi tarkoittaa noin 260 tuntia opiskelijan työtä. Yhdessä lukukaudessa toteutettuna se vie lukujärjestyksestä maksimissaan 10 tuntia viikossa. Opetukseen sisältyy kaikille yhteistä luento-opetusta (2–4 viikkotuntia), ryhmäohjausta, jossa opiskelijat työskentelevät ”yrityksissään” (2–4 viikkotuntia), kieliparikohtaista opetusta (2 viikkotuntia), verkko-opetusta sekä suomen opetusta, joka on integroitu luentoihin ja kieliparikohtaiseen opetukseen. Loppu on opiskelijoiden itsenäistä työskentelyä. Kumpaankin kurssiin sisältyy 6 toimeksiantoa, esimerkiksi kahvinkeitin käyttöohje vieraista kielistä suomeen ja lautapeli suomesta vieraisiin kieliin. Työpaja II:ssa oli syksyllä 2015 autenttisenä toimeksiantona bioteknologian alan virtuaalisen oppimisympäristön käyttöliittymän lokalisointi englannista ja suomesta vieraisiin kieliin.

Maisteriopintojen ensimmäisenä vuonna suoritettavassa työpaja I:ssä painopiste on ryhmässä toimimisessa. Yhteistyö konkretisoituu tehtävissä, joissa opiskelijoiden yritykset asetetaan kilpailutilanteeseen ja niiden suoriutumista mitataan ”markkinakriteerein”. Lopputehtävässä ryhmä jakaa roolit niin, että kunkin vahvuudet pääsevät parhaiten esiin. Tarkoituksena on saada opiskelijat pohtimaan osaamistaan ja tiedostamaan vahvuutensa ja heikkoutensa.

Toisena vuonna suoritettavassa työpaja II:ssa yritysten toimintajärjestelmiä kehitetään edelleen, mikä huipentuu yritysten simuloituun auditointiin I periodin päätteeksi. II periodissa painottuu oman osaamisen tunnistaminen ja tämän osoittaminen, vaikka työskentely tapahtuukin yhä yritysten sisällä ryhmissä. Osaamisalueiden kuvaaminen perustuu European Master’s in Translation -verkoston määritelmiin (EMT 2009). Tavoitteena on, että valmistumisvaiheen opiskelijat orientoituvat viimeisen opintovuoden aikana siirtymään työelämään. Työpajassa onkin vierailevina puhujina mukana myös Turun yliopiston työelämäpalvelujen edustaja sekä käännösalan yritysten edustajia, ja periodi kulminoituu työhaastatteluun. Työpaja II:een on lisäksi kehitetty yrityskummitoiminta, jossa käännösalan eri yritysten edustajia tulee seuraamaan opiskelijoiden työpajatyöskentelyä ja opastamaan heitä.

Työpajojen tavoitteena ei ole kuitenkaan pelkkä työelämäkäytäntöjen omaksuminen. Yrityskummien ja muiden vierailijoiden esittämät näkemykset kertovat työelämän nykykäytännöistä, jotka opiskelijoiden on syytä tuntea, mutta joihin on tarkoitus suhtautua myös kriittisesti ja omaehtoisesti. Keskeisestä sisällöstä vastaavat aina kurssin opettajat, joiden tehtävänä on laajentaa näkökulmia ja suhteuttaa nykykäytäntöjä niin menneeseen kuin tulevaankin. Työpaja II:n loppupuolella pidetään ns. innovointipäivä, jolloin opiskelijat pyrkivät luotaamaan käännösalan tulevaisuuden trendejä ja ideoimaan uusia käännöstuotteita ja -palveluja, uudenlaisia toimintatapoja ja liiketoimintamalleja.

Oppimisympäristön lisäksi työpajatyöskentely tarjoaa eräänlaisen laboratorion käännöstoiminnan tutkimiseen. Syyslukukaudella 2015 työpajassa testattiin käyttäjäkeskeisen kääntämisen menetelmiä, joista raportoidaan aikanaan Itä-Suomen yliopistossa tekeillä olevassa Juho Suokkaan väitöskirjassa. Uusia työtapoja voidaan kokeilla, innovoida ja tutkia itsenäisesti tai yhteistyössä käännösalan yritysten kanssa.

Molemmat työpajat on nyt järjestetty kerran vuoden 2015 aikana, ja ne ovat onnistuneet niin opettajien kuin opiskelijoidenkin näkökulmasta. Tätä havainnollistavat lainaukset kurssin opiskelijapalautteesta:

Sain yleiskuvan käännöstoimistotyöhön liittyvistä rooleista/toimenkuvista ja opin soveltamaan käännösteknologiaa käännöstyöhön. Pääsin kehittämään projektinhallinta- ja ryhmätyöskentelytaitojani. Oivalsin, kuinka tärkeää freelancerille ja käännöstoimistossa työskentelevällekin kääntäjälle on osata käyttää erilaisia tiedonkäsittely- ja taitto-ohjelmia. (Työpaja I, kevät 2015)

[K]urssi on heittämällä koko opintojen parasta antia ja on upeaa, että meillä on tällainen keksitty ja saamme osallistua jopa kahdelle tällaiselle kurssille. Kaikki ymmärtävät, että kurssi ei vielä ole täydellinen sen uutuudesta johtuen, mutta tässä on todella jotain hienoa käsissä ja toivottavasti kommenttimme auttavat kehittämään kurssia entisestään. (Työpaja II, syksy 2015)

Parasta on kurssin käytännölläisyys ja "tekemisen meininki". Varsinkin tässä kakkospajassa erityisen hyvää oli se, että saimme vapaat kädet ja vapaan tyylin tehtävien tekoon. (Työpaja II, syksy 2015)

Työpajat toteutetaan kuuden oppiaineen (englanti, espanja, italia, ranska, saksa ja suomi) yhteistyönä siten, että jokaisesta oppiaineesta on mukana 1–2 opettajaa. Haasteita aiheuttaa työmäärän kohtuullinen tasaaminen ja tehtävien organisointi. Opettajien erilaisten taipumusten ja osaamisalueiden hyödyntäminen on kuitenkin hedelmällistä, ja yhdessä tekeminen on osoittautunut hyvin antoisaksi.

Työpajakurssit pääsivät syksyllä 2015 esille myös Turun yliopiston avaamalla Yrittäjyysyliopisto-sivustolla (ks. <http://www.yrittajyysyliopisto.fi/> → Koulutus → Case: käännösviestinnän opiskelijat harjaantuvat yrittäjyyteen).

6 Vaasan yliopisto: projektinhallintaa tuleville kieliasiantuntijoille

Jaana Puskala ja Liisa Laukkanen

Vaasan yliopistossa käännösalan opiskelija suorittaa ensin jonkin kielten ja viestinnän kandidaattiohjelman tutkinnon, jossa myös käännösviestinnällä on merkittävä osa. Kandidaattiopiintoihin sisältyy 5 opintopisteen kurssi Johdanto liiketoimintaosaamiseen, joka käsittelee yrityksen toiminnan organisoimista, johtamista, laskentatoimintaa ja markkinointia. Kääntämisen opinnot painottuvat maisteriohjelmaan Kieliasiantuntijuus erikoistuneessa yhteiskunnassa (pääaineet englanti, ruotsi, ruotsi äidinkielenä, saksa/tyska ja suomi toisena kotimaisena kielenä). Jokaisen kandidaatti- ja maisteriohjelman johtoryhmään kuuluu työelämän edustaja, joka osallistuu ohjelman kehittämiseen ja työelämäyhteyksien luomiseen. Kääntämiseen painottuvien ohjelmien työelämän edustajat ovat käännösalan asiantuntijoita.

Joensuun tavoin Vaasan alueella on melko vähän käännöstoimistoja. Vaasassa toimii kuitenkin Suomen kääntäjien ja tulkien liiton paikallisosasto, jossa on noin 80 jäsentä (Nyblom-Kuorikoski 2015). Yliopiston yhteistyö alueen kääntäjien kanssa on tiivistä: asiantuntijaluentoja ja työelämäseminaareja järjestetään säännöllisesti.

Vahvimmin työelämälähtöisyys tulee esille Kieliasiantuntijuus ja projektinhallinta -kurssilla, joka järjestettiin syksyllä 2015 jo neljättä kertaa. Kurssi on pakollinen Kieliasiantuntijuus erikoistuneessa yhteiskunnassa -maisteriohjelmassa sekä vapaasti valittava kaikille kielten ja viestinnän opiskelijoille. Kurssi ajoittuu maisteriopintojen ensimmäisen vuoden syksyyn ja on laajuudeltaan 10 opintopistettä.

Kurssin taustafilosofiana on **konstruktivistinen oppimiskäsitys**, joka korostaa aiemmin omaksutulle rakentamista, oppijakeskeisyyttä, vuorovaikutteisuutta, yhteistoiminnallisuutta, tiimityötä, ongelmalähtöisyyttä ja tekemällä oppimista (ks. esim. Korhonen 2012: 7). Asiantuntijaksi kasvaminen on relatiivista ja kollektiivista, jolloin jokainen kurssilainen osallistuu itseohjautuvasti tiedon luomiseen ja kasvaa projektin mukana. Kurssi edellyttää voimakasta sitoutumista työskentelyyn ja tiiviissä aikatauluissa pysymistä. Opettajan tehtävä on luoda kurssin oppimisympäristö ja olla opiskelijoiden tukena kurssin aikana. Opettajat toimivat myös asiantuntijoina, jotka

järjestävät tiiviitä koulutusjaksoja mm. projektinhallinnasta, käännösmuistin käytöstä, tekijänoikeuksista, käyttäjäkeskeisestä kääntämisestä, A-työkielen kielenhuollosta, termityöskentelystä, kuvankäsittelystä ja taitosta.

Kurssi toteutetaan käytännössä Moodle-oppimisalustalla. Kurssin aloitus-tapaamisessa opiskelijat jakautuvat neli- tai viisihenkisiin tiimeihin, jotka valitsevat keskuudestaan projektipäällikön. Tällöin myös kurssia varten kehitetty kuvitteellinen Bokmix-yritys jättää tiimeille tarjouspyynnön, jossa määritellään projektin kehykset. Tähänastisten projektien aiheina ovat olleet maailmanperintökohteet, liköörit, perinneruoat ja leivonnaiset. Tiimit jättävät aiheita koskevaa kirjaa ja esitettä käsittelevät tarjouksensa (kääntäminen, toimittaminen, kuvitus, taitto, termilistat) Bokmixille, joka käy tarjousten sisällöt, laskelmat ja muodon kriittisesti läpi ja pyytää tarvittaessa tiimejä muokkaamaan tarjouksiaan.

Tiimit pyritään muodostamaan siten, että joka tiimissä on eri pääaineita edustavia opiskelijoita. Yleensä joka tiimissä on edustettuina kaksi eri äidinkieltä eli suomi ja ruotsi. Vuonna 2015 kurssilla oli mukana myös ruotsin pääaineopiskelija, jonka äidinkieli on saksa. Tämä asetti omat haasteensa ao. tiimin keskinäiselle viestinnälle. Kurssilaiset toteuttavat toimeksiannon kääntäen ja toimittaen tekstejä pääaineen kielestä äidinkieleen eli A-työkieleen. Mukana olevat ruotsi äidinkielenä -pääaineen opiskelijat kääntävät norjasta ja tanskasta ruotsiin.

Kurssin lopputuotoksina tiimit tuottavat tarjouspyynnön mukaisen, kaksikielisen materiaalin (suomi ja ruotsi), johon jokainen tiimin jäsen kääntää ja toimittaa tekstiä pääaineensa kielialueeseen kuuluvalta maantieteelliseltä alueelta ja jonka ulkoasu on yhtenäinen, tiimien keskenään sopima. Lopputuotokseen sisältyy myös oheistuotteena projektin dokumentointi, joka perustuu tiimin jäsenten ja projektipäällikköjen viikkoraportteihin ja huipentuu jokaisen osallistujan laatimaan projektin loppuraporttiin, jossa hän arvioi projektin kulkua ja lopputulosta sekä omaa panostaan tiimissä ja projektissa.

Loppuraporteista on noussut esiin monia tärkeitä kurssilla opittuja asioita, jotka liittyvät kiinteästi työelämään ja joita ei ehkä perinteisemmillä kursseilla aina korosteta yhtä selkeästi. Tällaisia ovat muun muassa työn suunnittelun, rytmityksen ja aikataulutuksen merkitys, ajankäytön seuranta, projektin johtaminen ja neuvottelutaitojen kehittyminen, tiimityöskentelyyn harjaantuminen, luottamuksen, viestinnän ja tiedonkulun merkitys tiimityössä, teknisiä apuvälineitä kohtaan tunnetun pelon voittaminen, oikoluvun ja kielenhuollon merkitys käännöstyön laadulle, omaa tekstiä koskevan kritiikin vastaanottaminen, kriittinen ajattelu sekä vastuun ottaminen ja jakaminen.

Parhaassa tapauksessa tiimistä muodostuu yhteen hiileen puhaltava, yhteen hitsautunut kokonaisuus, joka pyrkii kohti yhteistä päämäärää ja myös saavuttaa sen. Tiimi tuntee projektin päättyessä haikeutta yhteistyön päättymisestä. Kurssi tarjoaa opiskelijoille lisäarvoa työelämää simuloivine käytänteineen.

Kurssia voitaisiin myös kehittää edelleen. Esimerkiksi liiketoimintaosaamisen osuutta kurssilla voitaisiin lisätä niin, että tiimit laatisivat tarjouksen lisäksi myös liiketoimintasuunnitelmat ja omat budjetit siihen liittyvine taloushallinnon

yksityiskohtineen. Myös yrityksen sisäisen viestinnän dokumentointi kokouspöytäkirjoineen ja ulkoinen markkinointiviestintä voitaisiin lisätä kurssivaatimuksiin.

Kurssista voi lukea lisää Kristiina Abdallahin artikkelista Projektinhallintaa kieliasiantuntijoille (2015).

7 Päätelmät

Gun-Viol Vik ja Minna Ruukonen

Artikkelin katsaus yliopistojen työelämälähtöisistä kursseista ja käytänteistä osoittaa, että suomalaisessa käännösalan koulutuksessa on monenlaista työelämäyhteistyötä ja että työelämän tarpeet otetaan huomioon monin eri tavoin. Konkreettisista sisällöistä tavallisimpia vaikuttavat olevan esimerkiksi autenttiset toimeksiannot, projekti-työskentelyn harjoittelu ja työelämän edustajien pitämät vierailuluennot. Lisäksi on yliopistokohtaisia ratkaisuja: esimerkiksi Tampereen yliopiston editointikurssit havainnollistavat, mihin muihin tehtäviin kuin kääntäjiksi tai tulkeiksi kääntämisen opiskelijat voivat sijoittua.

Työelämälähtöistä opetusta pyritään järjestämään yhteistyössä alan ammattilaisten ja potentiaalisten työnantajien kanssa. Työelämän edustajat käyvät pitämässä vierailuluentoja tai kokonaisia kursseja, ja monessa yliopistossa on tehty vierailuja yrityksiin ja muiden työnantajatahojen luo. Turussa henkilökunnalla on jopa ollut mahdollisuus päästä työelämäjaksolle käännöstoimistoon.

Työelämälähtöisyyttä ja työelämätaitoja sisällytetään siis monin tavoin opintojen eri vaiheisiin, vaikka painopiste on usein maisterintutkinnossa, jolloin työelämään siirtyminen on ajankohtaisempaa. Konkreettisia rekrytointia edistäviä yhteyksiä luovat esimerkiksi Helsingin yliopiston työpajakurssit, Turun ja Tampereen yliopistojen mentorointiohjelmat ja Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden kääntäjäosuuskunta.

Yliopistokoulutuksessa työelämää ja sen käytäntöjä on tärkeää tarkastella myös kriittisesti. Opiskelijat toimivat työelämässä asiantuntijoina, jotka eivät vain toista oppimaansa vaan myös kehittävät uusia käytäntöjä ja toimintatapoja. Työelämäyhteistyössä onkin varmistettava, että opiskelijat refleктоivat kokemuksiaan kriittisesti ja huomaavat, mitä nykykäytännöissä tulisi muuttaa. Hyvä esimerkki reflektionista ja muutosten ideoinnista on Turun yliopiston innovointipäivä.

Syysseminaari ja katsaus tuovat esille myös, miten tärkeää näkemysten, kokemusten ja hyvien käytäntöjen jakaminen yliopistojen kesken on. Tässä artikkelissa hyväksi havaittuja käytäntöjä käsittelee etenkin Mary Nurminen, mutta toimivista käytännöistä kertovat myös positiivista palautetta saaneiden kurssien, kuten Helsingin, Turun ja Vaasan käännösprojektien ja työpajojen, kuvaukset.

Opettajien ja tutkijoiden jaoston syysseminaarit ovat vuodesta 2009 olleet kokemusten ja käytäntöjen jakamiselle tärkeä foorumi: syyssemineareissa on käsitelty muiden muassa auktorisoidun kääntämisen kurssisisältöjä, verkko-opetusta, opetuksen arvioinnin menetelmiä sekä koulutuksen tulevaisuuden haasteita ja visioita. Ideoiden ja käytäntöjen jakamista palvelee myös keväällä 2014 perustettu Kääntämisen ja tulkkauksen opetuksen menetelmävaranto, jota työstettiin vuoden 2014 syys-

seminaarissa (ks. Ruokonen, Kuusi & Rautiainen 2015 sekä Kuusi, Rautiainen ja Ruokonen tässä julkaisussa). Opettajien ja tutkijoiden jaoston noin sata jäsentä ovat siis aktiivisia ja valmiita jakamaan kokemuksiaan ja kehittämään käännösalan koulutusta – työelämän tarpeiden pohjalta, mutta tarvittaessa kriittisesti suhtautuen.

Lähdeluettelo

Abdallah, Kristiina 2015. Projektinhallintaa kieliasiantuntijoille. Teoksessa: Aaltonen, Sirkku, Nestori Siponkoski & Kristiina Abdallah (toim.) *Käännetyt maailmat. Johdatus käännösviestintään*. Gaudeamus: Helsinki, 58–76.

Adams, Nicole Y. 2013. *Diversification in the Language Industry. Success Beyond Translation*. Bellbird Park: NYA Communications.

EMT 2009 = EMT Expert Group. 2009. Competences for professional translators, experts in multilingual and multimedia communication. Brussels: European Commission, Directorate-General for Translation. Saatavissa: http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/key_documents/emt_competences_translators_en.pdf [viitattu 17.12.2015].

Gallus, Raphael 2014. Paneeli Euroopan parlamentin käännöstoimenpääosaston tilaisuudessa ”*Bridging the skills gap*” 18.9.2014. Saatavissa: <https://scic.ec.europa.eu/streaming/index.php?es=2&sessionno=2f4ccb0f7a84f335affb418aee08a6df> [viitattu 30.9.2015].

Garam, Irma 2005. *Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ja työelämä. Työnantajien näkemyksiä ulkomailla opiskelun ja harjoittelun merkityksestä*. CIMO Occasional Paper 1/2005. Helsinki: Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO. Saatavissa: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/15451_opiskelijoiden_liikkuvuus_tyoelama.pdf [viitattu 5.11.2015].

Kanerva, Joel 2011. Mentorointi selkiyttää työuran suunnittelua. *Kajawa* 3/2011, 10–11.

Kelly, Nataly & Jost Zetsche 2012. *Found in Translation. How Languages Shapes Our Lives and Transforms the World*. New York: Penguin/Perigee.

Kemppanen, Hannu & Leena Salmi 2007. Autenttiset toimeksiannot kääntämisen opetuksessa: potilasoppaan tapaus. *MikaEL – Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu* 1. Saatavissa: <http://www.sktl.fi/@Bin/41125/Kemppanen%20+Salmi.pdf> [viitattu 5.11.2015].

Korhonen, Maija 2012. *Yrittäjyyttä ja yrittäjämäisyyttä kaikille? Uusliberalistinen hallinta, koulutettavuus ja sosiaaliset erot peruskoulun yrittäjyyskasvatuksessa*. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology 29. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. Saatavissa http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0794-3/urn_isbn_978-952-61-0794-3.pdf [viitattu 25.11.2015].

Korkeakoulut ja yritys yhteistyö. 2015. Lähde työelämään -hanke 2010–2013. Saatavissa: http://www.korkeakouluosaajat.fi/aloita_yhteistyo/korkeakoulut_yritysyhteistyo [viitattu 5.11.2015].

Koskinen, Kaisa 2015. Kohtaanto-ongelmia? Miten kääntäjänkoulutus vastaa työelämän tarpeisiin? *Kääntäjä – Översättaren* 1/2015, 18–19.

Krenzler-Behm, Dina & Dieter Hermann Schmitz 2005. Authentische Übersetzungsaufträge als Teil des Translationswissenschaftlichen Curriculums: Grenzen und Möglichkeiten. Teoksessa: Karita Mård-Miettinen & Nina Niemelä (toim.) *Erikoiskielet ja käännösteoria. Fachsprachen und Übersetzungstheorie. VAKKI:n julkaisut* 32. Vaasa: Vaasan yliopisto, 166–175.

Latomaa, Sirkku 2015. Työelämän toimeksiannoista laatua oppimiseen ja opetukseen. *Yliopistopedagogiikka* 22:1. Saatavissa: <http://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2015/03/26/tyoelaman-toimeksiannoista-laatua-oppimiseen-ja-opetukseen/> [viitattu 6.10.2015].

Latomaa, Sirkku & Kate Moore (tulossa). Path to Professionalism: Training Translation Students to be Professional Editors. *mTm Journal 7: Translation Goes Professional*.

Mourshed, Mona, Jigar Patel & Katrin Suder 2014. *Education to Employment. Getting Europe's Youth into Work*. Berlin: McKinsey & Company. Saatavissa: http://www.mckinsey.com/insights/social_sector/converting_education_to_employment_in_europe [viitattu 11.11.2015].

Nyblom-Kuorikoski, Heidi 2015. Sähköpostiviesti Gun-Viol Vikille 30.11.2015. [Nyblom-Kuorikoski on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton Vaasan paikallisosaston puheenjohtaja.]

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. *Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm01.pdf?lang=fi> [viitattu 6.11.2015].

Putila, Sanna, Heli Aarnisalo & Jenni Iivonen 2010. Missä menet työelämäyhteistyö? Valtakunnallisen korkeakoulukyselyn tuloksia. Lähde työelämään -hanke. Turku: Turun yliopisto, Ohjauksen ja koulutuksen tukipalvelut. Saatavissa: http://www.utu.fi/fi/yksikko/yliopistopalvelut/opintohallinto/ohjauksen-ja-koulutuksen-tukipalvelut/Documents/Seminaarikysely_kooste.pdf [viitattu 5.11.2015].

Ruokonen, Minna, Päivi Kuusi & Anne Rautiainen 2015. Parhaita käytäntöjä jakamassa: kääntämisen ja tulkkauksen opetusmenetelmävaranto. *Yliopistopedagogiikka* 22:2, 28–30. Saatavissa: <http://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2015/10/29/parhaita-kaytanta-ja-jakamassa-kaantamisen-ja-tulkkauksen-opetusmenetelmavaranto/> [viitattu 17.12.2015].

Schopp, Jürgen F. 2002. Übersetzungsübung und Übersetzungsauftrag. Teoksessa: Merja Koskela & Nina Pilke (toim.) *Erikoiskielet ja käännösteoria. Fachsprachen und Übersetzungstheorie. VAKKI:n julkaisut* 29. Vaasa: Vaasan yliopisto, 344–358.

SFS 2006 = *SFS-EN 15038:2006 Käännöspalvelut. Palveluvaatimukset*. 2006. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto.

Uronen, Ilkka (toim.) 2012. *Työelämälähtöinen täydennyskoulutus – Opas työpaikkaohjaajille ja työnantajille*. Brahean julkaisuja B:2. Turku: Turun yliopiston koulutus- ja kehittämisskeskus. Saatavissa: http://futurex.utu.fi/julkaisut_Opas_Tyoelamalahtoinen_taydennyskoulutus_2013.pdf [viitattu 6.11.2015].

Kirjoittajien esittelyt ja yhteystiedot

Juha Eskelinen on englannin kääntämisen yliopisto-opettaja Helsingin yliopistossa. Hänen tutkimuksensa keskittyy kääntäjien oppimis- ja asiantuntijayhteisöjen rooliin sekä kääntäjän kompetensseihin kääntäjien koulutuksessa. Sähköpostiosoite: juha.eskelinen (at) helsinki.fi

Tiina Holopainen toimii monikielisen käännösviestinnän yliopisto-opettajana Turun yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat audiovisuaalisen kääntämisen ohjautuvuus ja teknisten apuvälineiden kehittämishankkeet sekä av-kääntäjän professionaalisuus. Sähköpostiosoite: tiina.holopainen (at) utu.fi

Liisa Laukkanen on saksan kielen ja kirjallisuuden yliopistonlehtori Vaasan yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat suomalais-saksalaiset kulttuurisuhteet, erityisesti kirjallisuuden ja kulttuurin vastaanotto empiiris-sosiologisesta ja käännöstieteellisestä näkökulmasta. Sähköpostiosoite: liisa.laukkanen (at) uva.fi

Mary Nurminen on englannin kielen kääntämisen ja tulkkauksen yliopisto-opettaja Tampereen yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat konekääntäminen ja konekäännettyjen tekstien käyttäjät. Sähköpostiosoite: mary.nurminen (at) uta.fi.

Jaana Puskala on ruotsin kielen yliopistonlehtori Vaasan yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat kuntien esityslistojen kehittyminen tekstilajina, intertekstuaalisuus sekä kieliasiantuntijoiden apuvälineet käyttäjänäkökulmasta. Sähköpostiosoite: jaana.puskala (at) uva.fi

Minna Ruokonen on englannin kielen ja kääntämisen yliopistonlehtori Itä-Suomen yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat kääntäjän ammatin arvostus ja siihen vaikuttavat tekijät ja toimenpiteet sekä alluusioiden kääntäminen. Sähköpostiosoite: minna.ruokonen (at) uef.fi

Leena Salmi toimii monikielisen käännösviestinnän professorina Turun yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat käännösten osuus arjessa luetuista teksteistä, kääntäjän tiedonhaku ja kääntäjien koulutus (erityisesti käännösteknologia ja auktorisoitu kääntäminen). Sähköpostiosoite: leena.salmi (at) utu.fi

Gun-Viol Vik on tulkkauksen yliopistonlehtori pohjoismaisten kielten yksikössä Vaasan yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat muiden muassa tulkkauksen oppiminen ja opettaminen sekä organisaatioiden kaksi- ja monikielisyys. Sähköpostiosoite: gvvt (at) uva.fi